

استقلال

خیلواکی

خبر و تبصره

درگیری اسرائیل-ایران؛ حقوق بین الملل چه می گوید؟

اسرائیل می گوید حمله به ایران به هدف دفاع از خود در برابر تهدید هسته ئی تهران انجام شده است. اما قانون بین الملل در مورد حملات دولت ها برای دفاع از خود بسیار سختگیرانه است. تأسیسات هسته ئی، نظامی و نفتی ایران در حملات اسرائیل هدف قرار گرفته اند. بحث ها در مورد این که آیا شروع حملات اسرائیل به ایران موجه بود یا نه، در هر دو جانب بسیار تندروانه و احساساتی است.

یک جانب می گوید که اسرائیل با حمله به یک کشور دیگر حقوق بین الملل را نقض کرده است. آن هایی که به این نظر اند استدلال می کنند که اسرائیل یک دولت سرکش است که با مصونیت کشوری دیگر را بمباران می کند.

اما جانب دیگر استدلال می کند که اسرائیل سال ها از سوی ایران تهدید شده و ایران در آستانه دستیابی به سلاح هسته ئی است. به باور این دسته ناظران، برنامه هسته ئی ایران موجودیت اسرائیل را تهدید می کند.

کارشناسان حقوق بین الملل چه می گویند؟

سیاستمداران ارشد اسرائیل حمله ۱۳ جون به ایران را حمله «پیشگیرانه و دقیق» بر تأسیسات هسته ئی ایران توصیف می کنند. آن ها این حمله را دفاع از خود می دانند، زیرا از حمله اتمی ایران در آینده هراس دارند.

در حقوق بین الملل، مثلاً در ماده های ۲ و ۵۱ منشور ملل متحد، قواعد بسیار مشخصی در مورد دفاع از خود وجود دارد، و بسیار محتمل است که این حمله به اصطلاح «جلوگیری کننده» بوده باشد که برخلاف حمله «پیشگیرانه» معمولاً در حقوق بین الملل پذیرفته شده نیست.

ماتیاس گولدمن، پروفیسور حقوق و کارشناس حقوق بین‌الملل در دانشگاه «ای بی اس» در ویسبادن به دویچه وله می‌گوید: «برداشت من این است که اکثر تحلیلگران حقوقی این [حمله اسرائیل] را موردی از «دفاع از خود ممنوعه» می‌دانند.» او ادامه می‌دهد: «به خاطری که الزامات برای دفاع از خود سختگیرانه‌تر است. دفاع از خود مستلزم یک حمله قریب الوقوع است که به روش‌های دیگر قابل دفع نباشد. شما اگر این الزامات را در نظر بگیرید، به این نتیجه می‌رسید که حمله‌ای از جانب ایران قریب الوقوع نبود.»

گولدمن و برخی تحلیلگران دیگر می‌گویند که زمان انجام حمله خود وضاحت می‌دهد. به تاریخ ۱۲ جون سازمان بین‌المللی انرژی هسته‌ای در اعلامیه گفت که ایران به صورت کامل با این سازمان همکاری نمی‌کند. اسرائیل هنوز شواهدی ارائه نکرده که چرا فکر می‌کند تهدید اتمی از سوی ایران بسیار نزدیک بوده و معلومات استخباراتی ایالات متحده نشان می‌دهد که ایران احتمالاً سه سال از دست یافتن به سلاح اتمی فاصله دارد.

لفاظی‌های تهدیدکننده از سال‌ها به این سو میان ایران و اسرائیل وجود داشته است، اما این بسیار غیرمحمتمل به نظر می‌رسد که ایران می‌توانسته در اواخر این ماه بر اسرائیل سلاح اتمی شلیک کند.

گولدمن می‌گوید: «به جنگ سرد نگاه کنید. هر دو جانب اسلحه هسته‌ای داشتند، اما بر اصل اطمینانی تخریب دوجانبه اتکا داشتند، وضعیتی که شما از سلاح هسته‌ای خود استفاده نمی‌کنید به خاطری که می‌دانید ضدحمله اش مهلک خواهد بود. به این خاطر است که واقعیت محض داشتن اسلحه هسته‌ای در نفس خود نمی‌تواند به عنوان یک تهدید قریب الوقوع نگریسته شود.»

اسرائیل خودش شمار نامشخصی از سلاح‌های هسته‌ای دارد و معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای ملل متحد را امضا نکرده و به بازرسان بین‌المللی نیز اجازه بررسی نمی‌دهد.

مدافعان اقدام اسرائیل چه می‌گویند؟

امیخای کوهن و یوول شانی، دو پروفیسور اسرائیلی در رشته حقوق، در متنی در وب‌سایت «فقط امنیت (Just Security)» با این نکته ابراز توافق کردند که این حمله تحت عنوان دفاع از خود ممکن است غیرقانونی بوده باشد، اما آن‌ها به این نظر اند که حمله به ایران در واقع باید به عنوان بخشی از یک منازعه بزرگ‌تر در نظر گرفته شود. آن‌ها نوشته‌اند: «این [نگاه] استدلال حقوقی را تغییر می‌دهد به خاطری که حمله ممکن است در زمینه‌ای با تعریف متفاوت انجام شده باشد.» اسرائیل می‌گوید شفاخانه‌ای در جنوب این کشور هدف موشک (راکت) ایرانی قرار گرفته است.

میشایل شمیت، پروفیسور حقوق عمومی در امریکا در مقاله ای که در وب سایت اکادمی نظامی امریکا (Articles of War) نشر شد، استدلال می کند که با توجه به شدت تهدید هسته ئی ایران، با تعبیر بازتر می توان این حمله را دفاع از خود تعریف کرد.

اما شمیت اعتراف می کند که این یک «مورد سخت» است، به خاطری که گزینه های دیگری به جای استفاده از زور وجود داشت. یکی از پیش شرط های حمله به هدف دفاع از خود این است که یک کشور همه گزینه های دیگر را به کار برده باشد و اشمیت به این نکته اشاره می کند که در زمان وقوع حمله اسرائیل، مذاکرات هسته ئی میان امریکا و ایران جریان داشت.

مارکو میلانوویچ، پروفیسور حقوق بین الملل در دانشگاه ریچینگ بریتانیا می گوید دلیل دیگری وجود دارد که بسیاری کارشناسان حقوقی حمله اسرائیل را غیرقانونی می دانند. او به دویچه وله می گوید که قوانین سرانجام به هدف محدود ساختن چنین حملات تدوین شده اند: «این [قوانین] در مورد به حداقل رساندن ضرورت توسل جستن به زور است، نه در مورد ایجاد روزنه هایی که هر کشوری که خواسته باشد کشوری دیگری را بمباران کند، از آن سوء استفاده نماید.»

قوانین جنگ

تام داننبوم، پروفیسور حقوق بین الملل در فاکولته حقوق و دیپلماسی در دانشگاه تافتس بوستون می گوید: «وقتی که جنگ شروع می شود، همه چیز منصفانه نیست. یک چهارچوب حقوقی محتاطانه تدوین شده وجود دارد که به صورت مساوی برای هر دو جانب صدق می کند.»

داننبوم به دویچه وله می گوید که جوانب نمی توانند به غیرنظامیان و املاک غیرنظامی حمله کنند: «یک هدف تنها زمانی تبدیل به هدف نظامی می شود که از نظر ماهیت، هدف، موقعیت یا استفاده، سهم موثری در اقدامات نظامی داشته باشد.»

این تحلیل به گونه مثال در مورد **هدف قرار دادن دانشمندان هسته ئی ایران** در داخل کشور شان توسط اسرائیل مرتبط است. بسیاری حقوق دانان توضیح داده اند که تنها کار کردن روی برنامه های تسلیحاتی کسی را تبدیل به جنگجو یا مبارز نمی کند.

در عین زمان، در **حملات ایران به اسرائیل نیز غیرنظامیان کشته شده اند**. داننبوم توضیح می دهد: «جوانب حتی زمانی که به اهداف نظامی حمله می کنند باید همه اقدامات ممکن احتیاطی را روی دست بگیرند تا آسیب رساندن به غیرنظامیان را به حداقل برسانند.» به گفته او، وقتی که پیش بینی می شود آسیب یک حمله به غیرنظامیان بیشتر از امتیاز نظامی آن است، چنین حمله ای نباید صورت بگیرد.

با وجود این، سخت است چنین قضیه هایی به دادگاه کشانده شود. گولدمن، داننباوم و میلانوویچ می گویند این پوتانسیل وجود دارد که چنین دوسیه هایی به دادگاه (محکمه) عدلی بین المللی یا شاید دادگاه حقوق بشر اروپا کشانده شود.

میلانوویچ می گوید: «اما بسیاری این نوع مسایل در مورد استفاده از قوا به محاکم کشانده نمی شوند. این مسایل از راه های دیگری حل می شوند. این قضیه ها بسیار سیاسی یا بسیار بزرگ اند.» او خاطرنشان می سازد که در نهایت دیپلماسی بین المللی است که به این مسایل رسیدگی می کند.

تضعیف حقوق بین الملل

بسیاری کارشناسان حقوقی به این باورند که نگران کننده ترین بُعد این قضایا نکته ای است که ظاهراً حمایت دولتی از تعریف اسرائیل از دفاع از خود نگرسته می شود، تعریفی که به احتمال بسیار زیاد می تواند غیرقانونی باشد.

به گونه مثال، در اعلامیه حکومت آلمان هرچند به صورت مشخص به حمله ۱۳ جون به ایران اشاره نشده، اما به شکلی از اشکال شامل عبارت «اسرائیل حق دفاع از خود را دارد» بوده است. میلانوویچ استدلال می کند: «البته که اسرائیل حق دفاع از خود را دارد، اما این حق توسط حقوق بین الملل محدود شده است.»

میلانوویچ و گولدمن توضیح می دهند این که قواعد دفاع از خود سختگیرانه است دلیل دارد. به گفته آن ها، اگر این تعریف گسترش داده شود، به گونه مثال شما بگوئید حق دارید به یک کشور حمله کنید به خاطری که این کشور در گذشته چندین بار به شما حمله کرده یا ممکن است در سال های آینده حمله کند، این قواعد در کنار همه نظام حقوق بین الملل فرسوده و تضعیف می شود.

گولد من می گوید که در گذشته جامعه بین المللی در چنین مواردی صدا بلند کرده است، به گونه مثال در سال ۲۰۲۳ زمانی که مشاجره ها در مورد تهاجم امریکا به عراق با این ادعا که این کشور «سلاح های کشتار جمعی در اختیار دارد» بروز کرد.

میلانوویچ اشاره می کند: «استدلال حقوقی که روسیه [در حمله به اوکراین] داشت، در واقع بسیار شبیه به استدلال کنونی اسرائیل است. اگر سخنان پوتین در آستانه تهاجم سال ۲۰۲۲ را بشنوید، او اساساً می گفت که اوکراین و ناتو در یک مرحله زمانی در آینده می خواهند به ما حمله کنند و به این خاطر ما این کار را می کنیم. اما این دفاع از خود نیست.»

او چنین نتیجه گیری می کند: «این در مورد این است که بگوئید، شما کسی را دوست ندارید و فکر می کنید برای شما تهدید است و به این خاطر فکر می کنید حق دارید به جنگ او بروید. این دقیقاً چیزی نیست که حقوق بین الملل حکم می کند.» گرفته شده از: صدای آلمان

تبصره استقلال- خپلواکی:

مکن پر زبردستان ستم؛ که دستی است بالای دست تو هم

گزارشات منتشره از منابع مختلف خبری حاکی از آن است که مقامات نظامی جمهوری اسلامی ایران در همین اوضاع و احوال نابسامان سیاسی- نظامی در این کشور، تعداد بیشماری افراد و اشخاص به شمول بیشمار مهاجرین بخت برگشته افغان را دستگیر نموده و روانه زندانها نموده اند. از زنده بودن "علی خامنه ئی" و سه پسر او تا این لحظه، هیچ اطلاع دقیق در دست نیست.